

15 Ersättning för skada

21 § Har ett beslut om betalningssäkring meddelats för en fordran som inte är fastställd och blir fordringen senare inte slutligt fastställd eller fastställs den slutligt till ett väsentligt lägre belopp än det som har betalningssäkrats, har gäldenären rätt till ersättning av staten för ren förmögenhetsskada som därigenom har tillfogats honom.

Bestämmelser om ersättning för processkostnader finns i lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m. Lag (1994:468).

22 § Ersättning kan vägras eller sättas ned om gäldenären genom att lämna oriktig uppgift, underlåta att lämna uppgift som han var skyldig att lämna eller på annat sätt genom vållande har medverkat till skadan. Detsamma gäller i den mån det annars skulle vara oskäligt att ersättning lämnas. Lag (1989:1000).

15.1 Skadeståndsanspråk mot SKV

Förutsättningar

Följande förutsättningar måste vara uppfyllda, för att den som lidit ren förmögenhetsskada på grund av ett felaktigt beslut om betalningssäkring ska kunna få ersättning från staten, även om fel eller försummelse inte kan läggas det allmänna till last. Ansvaret för staten är i princip strikt (prop. 1989/90:3 s. 40 och 48 ff). Bestämmelsen tillkom på förslag från Betalningssäkringsutredningen (SOU 1987:75) och innebar bl.a. följande.

- Det felaktiga beslutet om betalningssäkring ska avse en inte fastställd fordran.
- Ett beslut är felaktigt om fordringen genom lagakraftvunnet beslut fastställs till ett väsentligt lägre belopp än det som betalningssäkrats eller inte fastställs alls.
- Väsentlighetskravet anses i regel vara uppfyllt om mindre än tre fjärdedelar fastställs av det belopp som betalningssäkrats (prop. 1989/90:3 s. 48).
- Gäller beslutet om betalningssäkring mycket stora belopp kan avvikelserna vara väsentliga även om en större andel än så av det belopp som betalningssäkrats fastställs.
- Det är vanligt att beslut om betalningssäkring omfattar olika slag av fordringar och fordringar som hänför sig till olika tidsperioder. Bedömningen av om fordringen fastställts till ett väsentligt lägre belopp än det som har betalningssäkrats ska inte göras för varje fordran för sig utan för samtliga inte fastställda fordringar som avses med beslutet.
- Bedömningen av väsentlighetskravet ska baseras på det belopp som beslutet om betalningssäkring avser. Att beslutet inte har

kunnat verkställas fullt ut eller att egendom säkrats till ett högre belopp än det som fick betalningssäkras saknar betydelse i detta sammanhang (prop. 1989/90:3 s. 48).

**Ren förmögenhets-
skada**

Ersättning utgår för alla former av ren förmögenhetsskada och med detta menas detsamma som i skadeståndslagen. Med ren förmögenhetsskada avses enligt 1 kap. 2 § skadeståndslagen sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada. Ersättning kan därför utgå för förlorad arbetsförtjänst, intrång i näringsverksamhet, kapitalförluster och uteblivna realisationsvinster samt för utgifter. Exempel på utgifter som ska ersättas är kostnader för säkerhet, vanligen bankgaranti, som har framtvingsats av beslutet om betalningssäkring. Den skadelidande ska försättas i den ekonomiska situation som skulle ha förelegat om beslutet inte hade fattats.

Ersättning ska kunna medges även för skada som indirekt orsakats av beslutet om betalningssäkring. Har t.ex. en näringsidkares goda renommé skadats på grund av att det blivit allmänt känt att ett beslut om betalningssäkring har meddelats kan den omständigheten i sin tur leda till försämrad lönsamhet i rörelsen, något som skulle kunna medföra att ersättning ska utbetalas. Det kan vara svårt att utreda om det är just betalningssäkringsbeslutet som har fört med sig skada på hans goda namn. Den skadelidande måste visa att så är fallet för att ersättning ska kunna medges. Det är den som begär skadestånd som har att visa att skada har uppstått och hur stor skadan är.

Skada av betydelse

Från den 1 juli 1994 gäller att ersättning inte längre begränsas till att avse skada av någon betydelse. Lagändringen innebär således att all förmögenhetsskada ersätts oberoende av skadans storlek.

Orsakssamband

Enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer ska ett adekvat orsakssamband föreligga. JK har i beslut den 20 december 2002, dnr. 2213-00-40, funnit att ett beslut om betalningssäkring inte orsakat kostnaderna för arvode till konkursförvaltaren, sedan resning beviljats i konkursärendet. Konkursen hade beslutats efter ansökan från staten sedan betalningssäkring verkställts men först sedan indrivning begärts.

Ersättning utgår inte för s.k. sekundär skada. Skada som drabbar annan person än den skattskyldige ska inte ersättas.

**Talan om
skadestånd**

Skadeståndstalan förs hos allmän domstol. Innan talan väcks bör den enskilde framställa sitt anspråk hos JK som enligt 3 § förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten handlägger anspråk på ersättning med stöd av BtSL.

Ersättningslagen

I 21 § andra stycket BtSL hänvisas till lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m. (ErsL). Lagen har fått ny lydelse från den 1 juli 1994 och möjligheten för den enskilde att få ersättning för ombuds- eller biträdeskostnader i ärenden och mål om skatt har utvidgats.

I 22 § BtSL stadgas att ersättning kan vägras eller sättas ned om gäldenären genom att lämna oriktig uppgift, underlåta att lämna uppgift som han blir skyldig att lämna eller på annat sätt genom vållande har medverkat till skadan. Detsamma gäller i den mån det annars skulle vara oskäligt att ersättning lämnas.

Jämkning

Enligt första meningen ska ersättning jämkas, eller vägras, om den skadelidande är medvållande. Om han inte har deklarerat eller har underlåtit att lämna annan uppgift som behövs för att fastställa skatt, tull eller avgift har han många gånger själv medverkat till skadan på ett sådant sätt att någon ersättning inte kommer att utgå. Samma sak gäller om den skadelidande har underlåtit att tillse att det finns underlag för deklarations- och uppgiftsskyldighetens fullgörande och för kontroll därav. Av det sagda följer naturligtvis inte att ett beslut om betalningssäkring kan fattas utan risk för strikt ansvar för skada så snart en skattskyldig har visat någon försumlighet vad gäller skyldigheterna enligt TL och LSK.

Den skadelidande kan även ha bidragit till skadan genom att underlåta att föra talan om rättelse eller genom annan passivitet. Även i sådant fall kan ersättning vägras eller sättas ned enligt principen om jämkning på grund av medverkan genom vållande.

Bestämmelsen i andra meningen innebär, att ersättning kan vägras eller sättas ned även när det av något annat skäl är oskäligt att ersättning utgår. Enligt departementschefen föreligger ett sådant fall ”när det gäller att avgöra till vilket av två taxeringsår en oredovisad inkomst är att hänföra. Om ett betalningssäkringsbeslut har avsett år 1 och det senare visar sig att inkomsten i stället bör beskattas år 2, bör ersättning kunna vägras. Detsamma kan gälla om två makar som driver rörelse tillsammans har utelämnat intäkter i rörelsen i sin redovisning och beslutet om betalningssäkring bygger på en annan fördelning mellan makarna av den oredovisade inkomsten än det slutliga taxeringsbeslutet” (prop. 1989/90:3 s. 42).

En anledning till att jämka ersättningen kan vara att KFM inte har kunnat betalningssäkra egendom till ett sådant värde att hela fordringsbeloppet täcks.